

การประกอบอาชีพอิสระ : หนทางแก้ปัญหาการว่างงานของบัณฑิต เศรษฐศาสตร์

**Self Employment : The Possibility to Reduce Unemployment for New Graduates
in Economics.**

ยุพิน ประจวบเหมาะ¹

Yupin Prachuabmoh

ABSTRACT

One of the problems, Thailand is facing at present, is the problem of rising unemployment. The improvement of labour force quality and job promotion are believed to be the means of curing. This problem thus gaining increasing attention from various agencies concerned.

Education is the process of increasing labour productivity which the tertiary level is regarded as an advance process. However tertiary education is expensive and unemployed graduates are costly and a waste of resources. Thus universities should search into the new paradigm of not only concentrating on quantity of graduates but also quality. Universities should no longer be a place of producing organization man, molded into government bureaucracy and private organization, but a place that produces people who can create jobs through self-employment. This study aims to find out whether economic study, which is the most relevant, could improve the ability of graduates to engage in self-employment, paying particular attention to the graduates from the Faculty of Economics and Business Administration in Kasetsart University, Bangkok.

The study is based on primary and secondary data. The first part presents the overview of the education management and the state of the unemployment problem. It also advocates the universities in the past proceed only to achieve the physical development, establishing new departments and disciplines, answering to the increasing and from the increasing population, less concern is placed on an employment issue. Self-employment is the new alternative worth to be further explored. Education for self-employment will lessen the magnitude of the unemployment as well as generate more jobs.

---

¹ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

The second part is based on the primary data collected from the faculty alumni through postal questionnaires. Basing on responded 500 observation, it is found that 43.6 percent are unemployed, 63.8 percent are employed in private and public organizations, only 22.6 are self-employed despite the 83.4 percent that desire to be self-employed. Basing on the observations opinion, it is found that the success of self-employment depends on personal ability and experiences which could be trained through new educational management emphasizing on ability to think and do things not just the ability to memorize things.

This “new” education must consist of educational activities and activities that reinforce and improve the experiences of becoming self-employed, equip students with the ability to create their own jobs and generate jobs for others. This “new” education is believed to be helpful to the employment issue of the country.

บทคัดย่อ

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่า ประเทศไทย กำลังประสบปัญหาการว่างงาน ฉะนั้นการพัฒนาคุณภาพแรงงานและการส่งเสริมการมีงานทำ จึงเป็นเรื่องได้รับความสนใจที่จะนำไปใช้เป็นหนทางในการลดปัญหาว่างงาน การศึกษาเป็นขบวนการพัฒนาคุณภาพแรงงาน มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงในระบบที่ผลิตกำลังคนเพื่อไปพัฒนาประเทศ การศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นกิจกรรมการผลิตที่ต้องมีค่าใช้จ่าย ผลผลิตของการศึกษาคือบัณฑิตต้องมีย่างทำงานหลังสำเร็จการศึกษาไปแล้วจึงจะไม่เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ตรงข้ามกับการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาอันจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้มากขึ้น จึงถือเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ต้องคำนึงถึง มิใช่แต่เพียงมุ่งการผลิตบัณฑิตให้สำเร็จไปแต่เพียงเท่านั้น ภาพของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งขยายในด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ ระบบการศึกษาสอนคนให้เป็นคนขององค์กร โดยมุ่งสู่งานราชการและรับจ้างเอกชน มีผลให้ปัญหาการว่างงานและรองงานเพิ่ม ความรุนแรงมากขึ้น เพราะอุปสงค์น้อยกว่าอุปทาน วิธีการสร้างงานวิธีหนึ่ง คือการไปประกอบอาชีพ

อิสระ การวิจัยนี้จึงต้องการทราบว่า การจัดการศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์จะสามารถพัฒนาบัณฑิตที่ประสงค์จะประกอบอาชีพอิสระได้เพียงใด โดยเน้นกรณีศึกษาเฉพาะบัณฑิตจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้น

การศึกษาในส่วนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลสถิติ-ภูมิและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและปัญหาการว่างงาน ซึ่งสะท้อนภาพที่ชัดเจนว่า ผู้สำเร็จการศึกษายังพบปัญหาว่างงานในระดับที่จะละลายไม่ได้ และการจัดการศึกษาในระบบของประเทศที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับการมีงานทำ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มุ่งจะพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบโดยขยายสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและซ้ำซ้อนกัน เพื่อสนองต่อความต้องการศึกษาของประชาชนที่เพิ่มปริมาณขึ้นเท่านั้น โดยขาดความสนใจต่อการมีงานทำของผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว หนทางในการแก้ไขปัญหาการว่างงานของบัณฑิต โดยการเพิ่มอุปสงค์ของการจ้างงาน มีข้อจำกัดด้วย ปัจจัยภายนอกหลายประการ การประกอบอาชีพอิสระจึงเป็นหนทางเลือกใหม่ที่ได้รับความสนใจนำมาใช้แก้ไขปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างงานให้ตนเองในระยะแรกแล้วยังเป็นการขยายการจ้างงานต่อไปในอนาคตได้ด้วย

ในส่วนหลังใช้ข้อมูลปฐมภูมิทำการศึกษา โดยการสำรวจข้อคิดเห็นของศิษย์เก่าคณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้แบบสอบถามจำนวน 1,103 ตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 500 ตัวอย่าง ผลการศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์พบว่ายังมีปัญหาการว่างงานอยู่ถึงร้อยละ 43.6 งานส่วนใหญ่ที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ทำ คือ งานรับจ้างทั้งภาคเอกชน และรัฐบาลมีถึงร้อยละ 63.8 และที่ไปประกอบอาชีพเองมีเพียงร้อยละ 22.6 แต่มีบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ที่ประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระถึงร้อยละ 83.4 ซึ่งยังขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ ทักษะของผู้เคยและไม่เคยประกอบอาชีพอิสระต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน โดยให้ความเห็นว่า การประกอบอาชีพอิสระให้สำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งภายในและภายนอก โดยปัจจัยภายใน คือ ตัวผู้ประกอบการเอง ยังขาดความสามารถเฉพาะตัว และขาดประสบการณ์ในอดีต อันเป็นสิ่งที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ถ้าได้รับการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาแนวใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ทำให้บัณฑิตคิดเป็น และทำเป็นนอกจากการจำแต่ประการเดียว

หลักสูตรการศึกษาลักษณะนี้ คือหลักสูตรที่ประกอบด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตร และหลักสูตรเสริมสำหรับบัณฑิตที่ประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระให้ได้สร้างประสบการณ์ให้กับตนเองก่อนการประกอบอาชีพ การจัดการศึกษาแนวใหม่ในลักษณะดังกล่าวนี้ เชื่อว่าจะเป็นแรงผลักดันอย่างสำคัญที่จะพัฒนาฝึกฝนบัณฑิตให้มีคุณสมบัติไปประกอบอาชีพอิสระได้ และทำให้ปัญหาการว่างงานลดไปในที่สุด

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2527 พบว่า การว่างงานโดยเปิดเผยอยู่ในอัตราร้อยละ 2 ถึง 3 ของกำลังแรงงาน หรือประมาณสามแสนคน ในจำนวนผู้ว่างงานเหล่านี้

นี้กลุ่มผู้ว่างงานที่มีการศึกษาที่เรียกว่า “บัณฑิตตกงาน” อันเป็นลักษณะการว่างงานประเภทหนึ่งในประเทศไทย และกำลังเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพราะถือว่าการลงทุนที่สูญเปล่าทางการศึกษาจำนวนมหาศาล ถ้าพิจารณาถึงการลงทุนในการศึกษา วิธีคิดผลตอบแทนการลงทุนมักใช้รายได้ที่คาดคะเนว่าจะได้รับในอนาคตเป็นปัจจัยในการคำนวณ เมื่อจบการศึกษาแล้ว ไม่มีงานทำจึงหมายความว่า การลงทุนทางการศึกษาทั้งของรัฐบาลและส่วนบุคคลเป็นการลงทุนที่ขาดทุนและให้ผลไม่คุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ จากงานของมัทนา พนานิรัมย์พบว่า ความสูญเสียที่เกิดจากการว่างงานของผู้จบอาชีวะและอุดมศึกษาที่เกินกว่า 6 เดือนขึ้นไป คิดเป็นมูลค่า 810 ล้านบาทต่อปี ในปี พ.ศ. 2520 มีผู้มีการศึกษาว่างงานจำนวน 52,167 คน และเพิ่มเป็นสองเท่าในปี 2525 คือ 105,549 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเสีย 14,492 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ของผู้ทำงานเชิงเศรษฐกิจทั้งหมด นอกจากนั้น ข้อมูลจากการสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิตในปี 2523-24 ของทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐได้ยืนยันให้เห็นว่า อัตราการว่างงานของบัณฑิตทั้งหมดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นคือจากร้อยละ 13.84 ในปี 2521 มาเป็นร้อยละ 20.53 ในปี 2523-24 สาขาที่มีปัญหาของอัตราการว่างงานมากที่สุดของปี 2521 และ 2523-24 คือ สาขาสังคมศาสตร์ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25.48 และ 37.13 ตามลำดับ เมื่อแยกย่อยเป็นสาขาเศรษฐศาสตร์เท่ากับร้อยละ 27.96 ในปี พ.ศ. 2521 และร้อยละ 39.15 ในปี 2523-24 สาเหตุที่สำคัญคืออุปทานของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเกินกว่าตลาดแรงงานที่จะดูดซับได้หมด ทำให้อัตราการว่างงานของผู้มีการศึกษารุนแรงขึ้นทุกปี ๆ

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงของการศึกษาในระบบ (Formal Education) และเป็นแหล่งที่ผลิตกำลังคนชั้นอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ

กำลังคนที่ผลิตได้จะต้องมีคุณภาพและให้เกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด ตามวัตถุประสงค์นี้การค้นหานโยบายแก้ไขความรุนแรงของการว่างงานของผู้มีการศึกษา จึงเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยที่ต้องคำนึงถึง มิใช่แต่เพียงการผลิตให้สำเร็จเพื่อได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิตเท่านั้น อย่างไรก็ตามในภาวะปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเกิดความไม่สอดคล้องของระบบการศึกษาและตลาดแรงงาน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มุ่งจะพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ จึงได้มีการเปิดสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและซ้ำซ้อนกัน ประกอบกับนโยบายของรัฐที่ให้ขยายโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 และ 5 ที่ให้เพิ่มการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้น ส่งผลให้มีจำนวนบัณฑิตว่างงานเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะบัณฑิตจากสาขานิติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเกิดการชะลอการว่างงานโดยการศึกษาต่อ ซึ่งนับเป็นจุดอันตรายอย่างยิ่ง หากผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาไม่ตระหนักในเรื่องนี้แต่กลับมุ่งขยายการจัดการศึกษาในระดับสูงขึ้น นับเป็นภาพลวงตาของการแก้ปัญหาว่างงานและจะก่อให้เกิดความรุนแรงของปัญหาในอีกระดับหนึ่งในอนาคตข้างหน้า

ภาพของการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต มีเป้าประสงค์เพื่อการสร้างกำลังคนเข้าสู่ระบบราชการ ทำให้ทัศนคติของสังคมมุ่งจะรับการศึกษาเพื่อความเป็นชนชั้นทางเศรษฐกิจ ความคิดเช่นนี้นับเป็นทัศนคติที่ไม่เหมาะสมและมีส่วนผลักดันให้เกิดการว่างงานของผู้มีการศึกษาให้รุนแรงขึ้นในทุกวันนี้ ทำอย่างไรจึงจะเบี่ยงเบนทัศนคติของสังคมที่ต้องการศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบราชการและความเป็นเจ้านายคนให้เป็นสังคมที่มีทัศนคติของการศึกษาที่ถูกครรถอง ขบวนการของการศึกษามีใช่เพียงการผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานเท่านั้น แต่ข้อเท็จจริงมีว่า ไม่ว่ามนุษย์จะมีการศึกษาหรือไม่ก็ตาม การจะดำรงชีวิตอยู่โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่นนั้นจำเป็นต้องทำมาหากินมีอาชีพไม่ว่าจะเป็นอาชีพอะไรก็ตามที่เป็นสัมมาอาชีพ และ

เมื่อสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นย่อมมีการแบ่งงานกันทำมากขึ้น ทักษะในการประกอบอาชีพยิ่งมีความหมายมากขึ้น การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทในส่วนของการเสริมสร้างทักษะเพื่อการประกอบอาชีพไปด้วย การสร้างทัศนคติต่อการศึกษาที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับสังคมจึงจะนำไปสู่หนทางของการไม่เกิดปัญหาว่างงาน โดยต้องมองกันว่าจะเข้ารับการศึกษาเพื่อไปทำงานไปสร้างงานอะไรก็ได้ไม่ใช่เพียงงานรับราชการอย่างเดียว เช่นนี้แล้วทุกคนจะมีงานทำไม่ว่าจะเป็นงานอะไรหรืออาชีพอะไรก็ตาม หากเป็นเช่นนี้การไม่มีงานก็ไม่เกิดเท่ากับว่าการว่างงานก็จะไม่มี ฉะนั้นการจัดการศึกษาเช่นไรจึงจะเป็นการก่อให้เกิดทัศนคติของการทำงานหรือสร้างงานให้กับบัณฑิตแทนการไปรองานเลือกงานทำและว่างงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการศึกษาถึงความเชื่อมโยงของการจัดการศึกษากับการสร้างงานที่เน้นด้านการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพิจารณาในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาหน่วยงานของคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจในอนาคต นอกจากนี้ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการเตรียมตัวที่ดีขึ้น และมีทางเลือกหนทางชีวิตในอนาคตมากขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการลดความสูญเสียของการลงทุนทางการศึกษา และลดปัญหาการว่างงานไปด้วยในตัว เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาและงบประมาณการวิจัยที่ได้รับ ขอบเขตของการวิจัยกำหนดกลุ่มประชากรศึกษาให้แคบลงในหมู่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสำเร็จจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้น และคาดว่าผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางที่จะใช้ไปขยายผลในการศึกษาวงกว้างต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น วัตถุประสงค์หลักของการวิจัยนี้ คือ การศึกษาถึงศักยภาพในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของ

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างความสามารถให้บัณฑิตจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นการประกอบอาชีพที่เป็นระบบ (Formal sector) หรือในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ (Informal sector) ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาวิจัย จึงต้องการทราบถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

1) สถานภาพการทำงานของบัณฑิต จากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อให้ทราบถึงอาชีพที่ทำอยู่และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระ

2) ปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระได้

3) ผลการศึกษาจากทั้ง 2 ข้อ สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดนโยบายการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในตลาดแรงงาน และเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการว่างงานสำหรับบัณฑิตของคณะฯ เป็นการลดปัญหาความสูญเปล่าในการลงทุนทางการศึกษาทั้งด้านรัฐบาลและส่วนบุคคลที่จะต้องจ่าย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา การศึกษานี้เป็นการศึกษาในด้านการหางานทำและการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตผู้จบจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำผลการศึกษาไปพิจารณาปัญหาว่างงานของบัณฑิต โดยการแนะนำและส่งเสริมทักษะให้บัณฑิตสร้างงานเอง ดังนั้น คำจำกัดความของการศึกษาจึงกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1) อาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพส่วนตัว ทั้งใน

ภาคเศรษฐกิจที่เป็นระบบ (Formal Sector) และภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ (Informal Sector) เจ้าของกิจการเป็นผู้ประกอบการเองทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ และได้รับค่าตอบแทนในรูปของกำไร ไม่ใช่เงินเดือน

2) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง เจ้าของกิจการหรือผู้ที่ทำงานธุรกิจต่าง ๆ นอกเหนือไปจากอาชีพลูกจ้าง พนักงาน ราชการที่ได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างรายเดือนหรือรายวัน ในกรณีศึกษานี้รวมถึงผู้ที่ช่วยครอบครัวประกอบธุรกิจ และได้รับค่าตอบแทนจากกำไร

3) บัณฑิต หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสหกรณ์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด และสาขาบัญชี

4) ผู้ว่างงาน หมายถึงบัณฑิตคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ที่ไม่ได้ทำงานเต็มเวลา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการรวบรวม เรียบเรียงและจัดระบบข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลงานและเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สำเร็จการศึกษาไปจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ตลอดจนปัญหาการทำงาน ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้ดำเนินการอยู่

2) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการส่งแบบสอบถามศิษย์เก่าคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1,103 ชุด ทางไปรษณีย์ ข้อมูลส่วนนี้จะทำให้ทราบการทำงานของศิษย์เก่าและลักษณะอาชีพที่ประกอบตลอดจนสาเหตุและปัญหาในการประกอบอาชีพเพื่อใช้วิเคราะห์เหตุฉุกเฉินและปัจจัยที่สำคัญในการประกอบอาชีพอิสระได้สำเร็จต่อไป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา การวิเคราะห์ในส่วนแรกซึ่งใช้ข้อมูลทฤษฎี จะใช้สถิติแบบพรรณนา คำร้อยละ เพื่อให้ทราบลักษณะและปัญหาการทำงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ ทำให้ได้ภาพหนทางในการลดปัญหาว่างงานที่เกิดขึ้น การจัดระบบการศึกษาที่จะเกิดความเชื่อมโยงต่อการสร้างงานส่วนตัวในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบสำหรับความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตที่จบจากคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบทัศนคติของผู้ต้องการและไม่ต้องการประกอบอาชีพอิสระ โดยใช้สถิติวิธี Likert Scale วัดทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพอิสระให้สำเร็จ โดยเลือกใช้วิธี การทดสอบด้วยค่า t-test, F-test และ Analysis of Variance

ผลของการวิจัย

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงของการศึกษาในระบบ เป็นแหล่งผลิตกำลังคนไปพัฒนาประเทศ กำลังคนที่ผลิตได้ต้องมีคุณภาพ และเกิดความสูญเปล่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาพของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งขยายในด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ ระบบการศึกษาสอนคนให้เป็นคนขององค์กรโดยมุ่งสู่ระบบงานราชการและรับจ้าง มีผลให้ปัญหาว่างงานและรองานเพิ่ม ความรุนแรงมากขึ้น ตลาดแรงงานไม่สามารถดูดซับแรงงานได้เหมือนในอดีต เพราะอุปทานแรงงานมากกว่าอุปสงค์ การเกิดปัญหาว่างงานของผู้มีการศึกษาเป็นหน้าที่ที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไม่สมควรละเลย และควรจะได้คิดหาวิถีทางที่จะช่วยผ่อนคลายนปัญหาให้ลดลง การประกอบอาชีพส่วนตัวจัดเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา หากผู้สำเร็จการ

ศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

ผลสรุปของการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นว่า การว่างงานของผู้มีการศึกษายังเป็นปัญหาที่สำคัญ และยังไม่มีทางขจัดความรุนแรงได้โดยเร็ว การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยมุ่งผลิตกำลังคนเพื่อสนองการพัฒนาประเทศมาตลอด จึงไม่มีความสอดคล้องกับการมีงานทำ และแนวทางการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศมุ่งจะพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ โดยมีการเปิดสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและซ้ำซ้อนกัน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปเท่านั้น มีผลให้ผู้สำเร็จเพิ่มปริมาณอย่างรวดเร็วและนโยบายของการจัดการศึกษาไม่เคยคำนึงถึงเรื่องการไปสร้างงานของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งที่แนวโน้มของการสร้างงานโดยประกอบอาชีพอิสระ ยังมีหนทางที่จะขยายตัวได้อีกมาก เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกันและกันเกิดขึ้นในธุรกิจ มีกิจการติดต่อรับจ้างระหว่างกันเอง (Sub Contracting) และระบบรวมกลุ่มตัวแทนค้าต่าง (Franchising) เกิดขึ้นมาก และผลของการค้าระหว่างประเทศมีการขยายตัวไปมากในรอบปีที่ผ่านมา อุปสรรคของการไปประกอบอาชีพอิสระ นอกจากปัจจัยภายนอก คือปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาดแล้ว ที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ ปัญหาการจัดการซึ่งเป็นปัจจัยภายใน นั่นคือตัวผู้ประกอบการที่ขาดความเชื่อมั่น ขาดความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจที่ถูกต้อง การสร้างแรงผลักดันต่อการไปประกอบอาชีพอิสระ ทำได้โดยการพัฒนาฝึกฝนบุคคลให้มีคุณสมบัติพร้อมจะไปดำเนินธุรกิจให้สำเร็จ อันก่อผลตามมา คือ เป็นการสร้างงานให้เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ และลดปัญหาการว่างงานให้ต่ำลง

ผลการวิเคราะห์สถานภาพการทำงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์กับการประกอบอาชีพอิสระ จากกรณีตัวอย่างของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปได้ว่า มีบัณฑิต

เศรษฐศาสตร์ที่ว่างงานและรองานเฉลี่ยในระดับสูง อยู่ถึงร้อยละ 43.6 ส่วนที่เหลือร้อยละ 56.4 ได้งาน ทำแล้ว งานส่วนใหญ่ที่บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ทำ คือ งานพนักงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเอกชนและรัฐ คิดเป็นร้อยละ 63.8 ของกลุ่มผู้มีงานทำ และที่ทำงาน โดยเป็นเจ้าของกิจการมีเป็นส่วนน้อยเพียงร้อยละ 22.6 ของตัวอย่างที่ตอบมา และปรากฏว่าบัณฑิต

เศรษฐศาสตร์ที่มีความประสงค์จะไปประกอบอาชีพ อิสระมีมากถึงร้อยละ 83.4 ของตัวอย่างบัณฑิตที่ไม่ เคยประกอบอาชีพอิสระแต่พบว่ายังขาดคุณสมบัติ ของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผลการศึกษาด้าน ทักษะของผู้เคยและไม่เคยประกอบอาชีพอิสระ จะมี ทักษะที่ไม่ต่างกันโดยเฉลี่ย ทักษะที่ต่างกันมีเพียง 7 ตัวแปร ในทั้งหมด 17 ตัวแปร ดัง Table 1

Table 1. Distribution of variables effect to the Economics Graduates attitude to engage in self-employed between the Group 1, who used to be self-employed and the Group 2, who not used to be self-employed.

Variables		Group 1		Group 2		Comparison Among Groups
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	t-test
1. Capital	(V1)	4.342	0.918	4.279	0.875	0.66 ^{ns}
2. Source of Capital	(V2)	4.023	1.080	3.675	1.490	2.86*
3. Interest Rate	(V3)	3.697	1.121	3.108	1.551	4.37**
4. Wage	(V4)	3.466	1.104	3.108	1.381	3.49**
5. Input Price	(V5)	3.717	1.056	3.477	1.494	1.88 ^{ns}
6. Output Price	(V6)	3.878	1.087	3.729	1.394	1.55 ^{ns}
7. Input Location	(V7)	3.671	1.112	3.387	1.453	2.17*
8. Personal Abilities	(V8)	4.521	0.783	4.468	0.902	0.55 ^{ns}
9. Education Level	(V9)	3.593	1.039	3.378	1.342	1.75 ^{ns}
10. Experiences	(V10)	4.193	0.918	4.036	1.374	1.37 ^{ns}
11. Competition Role	(V11)	3.971	1.033	3.855	1.197	0.96 ^{ns}
12. Market Share	(V12)	4.072	1.121	4.000	1.293	0.59 ^{ns}
13. Personal Management	(V13)	3.939	1.179	3.684	1.368	1.88 ^{ns}
14. Economics of Thailand	(V14)	3.988	1.014	3.522	1.457	3.74**
15. The Politic	(V15)	3.440	1.137	2.837	1.455	4.53**

Table 1. (Continued)

Variables		Group 1		Group 2		Comparison Among Groups
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	t-test
16. Family Relationship	(V16)	3.291	1.150	3.234	1.341	0.36 ^{ns}
17. Monetary and Taxation Policies	(V17)	3.582	1.221	3.081	1.579	3.46 ^{**}

ns = non significant

* the significant level at 0.10.

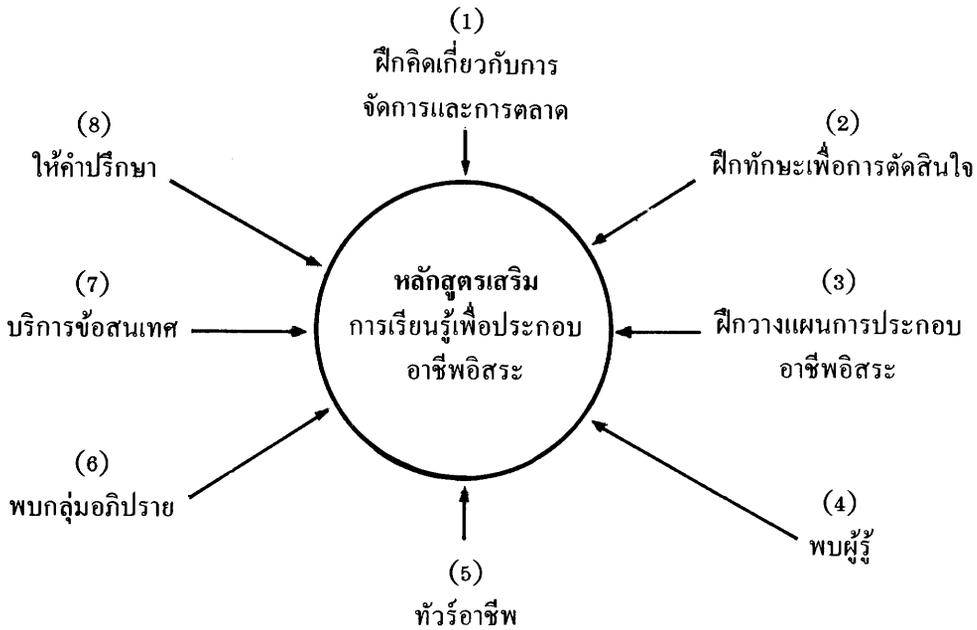
** the significant level at 0.15.

และพบว่า การประกอบอาชีพอิสระให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งปัจจัยภายในและภายนอก สำหรับปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการประกอบอาชีพอิสระให้ประสบความสำเร็จนั้น ได้แก่ เงินทุน ระบบตลาด ราคาวัตถุดิบ และราคาผลผลิต สิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือระบบการจัดการศึกษาจะเข้าไปจัดการได้แต่เป็นเรื่องที่หน่วยงานอื่น ๆ ควรจะได้เข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมไม่ว่าทางภาครัฐบาลหรือเอกชน จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระแก่บัณฑิตได้ สำหรับปัจจัยภายใน คือ ตัวผู้ประกอบการ ซึ่งยังขาดความสามารถเฉพาะตัว และขาดประสบการณ์ในอดีต เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นได้โดยการจัดการศึกษาแนวใหม่ แต่ทว่าการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ที่เป็นอยู่ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่น และความสามารถเฉพาะตัวให้กับบัณฑิตกล้าไปประกอบอาชีพอิสระได้ในระดับที่พอเพียง ดังนั้น การจะลดปัญหาว่างงานของบัณฑิตสาขาเศรษฐศาสตร์โดยส่งเสริมให้ไปประกอบอาชีพอิสระจึงต้องมีการปรับหลักสูตรการศึกษาแนวใหม่ ให้เป็นการศึกษาที่ทำให้บัณฑิตคิด

เป็นและทำเป็นด้วย หลักสูตรการศึกษาลักษณะนี้ คือ หลักสูตรที่มีลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตรร่วมอยู่ และสำหรับบัณฑิตที่ประสงค์จะไปประกอบอาชีพอิสระควรสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองก่อนดำเนินการ โดยสถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรเสริม เป็นหลักสูตรพิเศษขึ้นเฉพาะวัตถุประสงค์ การจัดการศึกษาแนวใหม่ในลักษณะดังกล่าวนี้เชื่อว่า จะเป็นแรงผลักดันอย่างสำคัญที่จะพัฒนาฝึกฝนบุคคลให้มีคุณสมบัติพร้อมสามารถประกอบอาชีพอิสระได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการศึกษาแนวใหม่ โดยใช้หลักสูตรเสริม ซึ่งสามารถพัฒนาจากโครงการบริการทางวิชาการ ให้เป็นหลักสูตรที่เกิดผลทางปฏิบัติในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ควรมีลักษณะครอบคลุมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้ครบวงจรทั้ง 8 กิจกรรม ดังนี้

หลักสูตรเสริมนี้เป็นหลักสูตรพิเศษระยะสั้น สำหรับบัณฑิตภายหลังการสำเร็จการศึกษา รับผิดชอบเฉพาะผู้สนใจ และมีศักยภาพที่จะไปประกอบอาชีพอิสระเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีนิสัยพื้นฐานของการประกอบอาชีพอิสระกล่าวคือ ความกล้าเสี่ยง ความอดทน สู้งาน

หลักสูตรเสริมดังกล่าวมิใช่ว่าบัณฑิตทุกคนจะเข้ารับการอบรมฝึกฝนได้ ทั้งนี้เพราะบัณฑิตทุกคนไม่ได้มีคุณลักษณะของการจะไปเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระได้ทุก ๆ คน วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมจึงเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับบัณฑิตที่ต้องการเตรียมตัวไปเป็นผู้ประกอบการ นอกจากข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตรเสริมที่กล่าวแล้ว การจัดการศึกษาแนวใหม่ที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตไปประกอบอาชีพอิสระควรจะได้มีการปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตร และกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่จะได้เสนอแนะต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน

- เปลี่ยนทัศนคติของผู้สอน ให้จัดแนวการ

สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ไม่มุ่งแต่ความเป็นนักวิชาการ แต่ต้องมีการประสาน แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ จากชีวิตการทำงานอื่น ๆ เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้บัณฑิตได้เรียนรู้โลกของความเป็นจริง

- สอนให้บัณฑิตมีความเชื่อมั่นตนเอง กล้าตัดสินใจ รู้จักคิด โดยเปิดโอกาสให้ได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเอง และกับนักธุรกิจที่เชิญมา หรือการตั้งปัญหาให้บัณฑิตคิดแก้ไขโดยค้นคว้าหาข้อมูลจากที่อื่น ๆ

- สอนให้มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการทำงาน สู้งาน ไม่รังเกียจงานหนัก และไม่สำคัญตนเองสูงกว่าความเป็นจริง หรือให้ความสำคัญต่อปริมาณ-บัตร์จนเกินไป

ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

- เน้นวิชาปัญหาพิเศษ และสัมมนาอย่างจริงจังเพื่อให้ใช้งานได้
- ควรมีวิชาเลือกที่เกี่ยวกับวิชาชีพตามที่นักศึกษาต้องการหรือสนใจ โดยเป็นรายวิชาที่สามารถ

นำไปใช้งานได้ เช่น การตลาด การจัดการ กฎหมาย ภาชีอากร บัญชี จิตวิทยา มนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ

- ไม่ควรจำกัดหน่วยกิจการเรียนภาษาต่างประเทศ

- ให้โอกาสนิสิตเลือกกิจกรรมพิเศษที่สนใจ โดยนับรวมเป็นส่วนในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมต่าง ๆ

- เปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกงาน ฝึกงาน และมีการประเมินผลการฝึกงานว่าได้รับประโยชน์หรือไม่ หรือมีปัญหาอย่างไรเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

- จัดโครงการพิเศษ หรือสร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีการฝึกคิดด้านการตัดสินใจ โดยให้นิสิตที่สนใจได้เข้าปฏิบัติและลงมือด้วยตนเอง

- จัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของแต่ละอาชีพ โดยจัดทำเป็นคู่มือแนะนำอาชีพอิสระที่นิสิตสนใจ ตลอดจนแหล่งที่เขาจะได้รับบริการเมื่อเริ่มลงทุน

การปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ ตามข้อเสนอเหล่านี้ จะส่งผลให้บัณฑิตมีคุณสมบัติในการคิดเป็นทำเป็น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้จะไปประกอบอาชีพอิสระ และด้วยสถาบันที่ผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ แต่ละสถาบันในประเทศจะใช้หลักสูตรที่แตกต่างกันไปมากบ้างน้อยบ้างไม่เหมือนกันเสียทีเดียว และสิ่งแวดล้อมของสถาบันตลอดจนนโยบายของผู้บริหารของแต่ละสถาบันก็ไม่เหมือนกันแม้จะสังกัดทบวงเดียวกันก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยนี้ จึงมีประโยชน์โดยตรงต่อสถาบันที่ใช้เป็นกรณีศึกษาเท่านั้น หากจะนำไปใช้กับสถาบันอื่นนอกเหนือจากนี้อาจกระทำได้เหมือนกันทั้งนี้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ไปพร้อมกันด้วย และเพื่อให้ได้คำตอบแน่ชัดว่า การประกอบอาชีพอิสระจะลดปัญหาการว่างงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ระดับไหน ควรที่จะได้มีการขยายการศึกษาให้ครอบคลุมทุกสถาบันที่มีการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์เพื่อทราบถึงความ

แตกต่างในการผลิตบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ระหว่างสถาบันการศึกษาที่ทำการผลิตอยู่

เอกสารอ้างอิง

- การสำรวจสถานะทางการศึกษาของประเทศ, 2526, กรุงเทพฯ กองแผนงานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจ้างงาน, 2526, แนวทางการวางแผนการศึกษากับการมีงานทำ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติเรื่องทิศทางการนโยบายการมีงานทำ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรุงเทพฯ กรมแรงงาน และ ILO-ATREP
- โฆษิต ปันเปี่ยมรัษฎ์, 2526 คนกับงานในการพัฒนาประเทศ เอกสารวิชาการสมาคมเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์เผยแพร่โดย CIDA
- เจลิยว สุวรรณกิตติ, 2531, การส่งเสริมการประกอบอาชีพส่วนตัว เอกสารเผยแพร่กองแผนงานทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- นิพนธ์ คันธเสวี, 2528, การศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตร
- ป๊วย อึ้งภากรณ์, 2530, การศึกษาในนครสนะข้าพเจ้า รวมบทความโดยพระคุณฐิติ เมธังกูโร พิกพ ธงไชย ฐิติมา คุณดิชานนท์ สมถวิล วิริยะสุนทร มุลนิธิโกมลคีมทอง
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2528, พูดเรื่องอุดมศึกษา รวมคำบรรยายและอภิปรายทางการอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยุพิน ประจวบเหมาะ และสุปรียา ควรรเดชะคุปต์, 252๑, *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการกำลังคนในระดับอุดมศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์* กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุรักษ์ ศิวรักษ์, 2531, “พัฒนาการศึกษาของไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคต” *วารสารปาจารย์สาร* 1, 14 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

อภิชัย พันธเสน และ คณะ, 2528, *รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษากับการมีงานทำ* กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2528.

Pasuk Phongpaichit and Pradit Charsombut, 1988, *Urban Self Employment In Thailand: Study of Two Districts in Metropolitan Bangkok*. Report prepared for NESDB, Thailand and ARTEP New Delhi.

Paveenbampen, Sumalee, 1978. *The Employment of High Level Manpower : A Case Study of University Graduate in Thailand* PL.D. Dissertation, University of Illinois.